

Dagens frågor

Borgerlig enighet

Det är utmärkt att centerpartiet genom Thorbjörn Fälldin och den nya skapelsen centern genom dess ena talesman KDS-ledaren Alf Svensson i uttalanden framhåller, att det inte har något emot en moderat statsminister om väljarna genom valhandlingen uttalar sitt stöd för detta.

Markeringen från centern är viktig i flera hänseenden. Det första och kanske väsentligaste är att Fälldin och Svensson genom sina respektive uttalanden ger uttryck för att det är beredda att respektera demokratin. Väljarna *får* faktiskt avgöra vem som skall leda nästa regering, och avsikten är inte att väljarnas uppfattning skall försöka dribblas bort i slutna rum.

Nästan lika väsentligt är att uttalandet också måste ses som ett erkännande av behovet av en borgerlig trepartiregering. Uttalar man sig positivt om möjligheten av en moderat statsminister, så ger man därmed också uttryck för en positiv inställning till en borgerlig regering ledd av moderaterna.

Markeringen måste kännas personligen tillfredsställande för Ulf Adelsohn. Moderatledaren kan gå in i valkampanjen med en klarare känsla av sin egen roll och de förhoppningar som är knutna till honom och partiet.

Borgerlig enighet är lika väsentlig för uppnåendet av en borgerlig valseger 1985 som det varit vid varje valtillfälle under 70-talet.

Väljarna måste återigen få känna att det finns ett trovärdigt borgerligt alternativ. Denna tilltro tog skada under de bor-

gerliga regeringsåren med deras många regeringskriser och långbänkar. Det är uppenbart att ett av de argument som vi kommer att få höra till leda under valrörelsen från socialdemokratisk sida är att de borgerliga inte är regeringsdugliga. De är splittrade, nu är de fyra och inte bara tre, kommer det att heta. Det blir ännu värre! Mittenpartierna kan ju inte acceptera att domineras av moderaterna.

Det bästa sättet att möta dessa argument är om de borgerliga partierna på ett tidigt stadium gör markeringar som visar sammanhållning. Hit hör exempelvis det som nu är på väg att ske: att statsministerfrågan förs ur stridslinjen. Hit hör också att de borgerliga kan enas om ett gemensamt förslag om hur fonderna skall avvecklas. Fondfrågan har stor dignitet för väljarna och är därigenom ett enande kitt mellan de borgerliga partierna. Vålgörande vore också om de borgerliga under det nu pågående riksdagsåret kunde intaga gemensamma ståndpunkter i så många frågor som möjligt.

Väljarna måste kunna urskilja ett klart borgerligt alternativ också i fråga om skatter, offentlig sektor och de därmed nära förknippade frihetsfrågorna.

Opinionssiffrorna visar att socialdemokratisk politik inte röner stor entusiasm trots draghjälp på den ekonomiska fronten av den stora expansionen i amerikansk ekonomi. Utsikterna till en borgerlig valseger om ett år tycks hösten 1984 goda. Vad som nu krävs är att tilliten till det borgerliga alternativet stärks. Den frågan ligger i hög grad i de borgerliga partiernas händer.

Fogdarna

I början av 70-talet stod det klart för de flesta, att skattemoralen i Sverige var undergrävd. Det ständigt stigande skattetrycket, som kändes både orimligt och orättvist, var orsaken. Finansminister Sträng ledde med kraftig hand utvecklingen i riktning mot Sverige som högskatteländ. Nu vet vi hur snabbt det gått utför. Verkningarna av den socialdemokratiska skattepolitiken framträder på alla håll. Att man inte längre kan engagera en utländsk forskare till Sverige på svenska beskattningsvillkor, är bara ett exempel. Det verkar vara obetydligt, men är det inte. Det är också ett exempel på Sveriges isolering.

Att skattemoralen sjunkit är inte något att diskutera. Det är ett faktum. Vad ingen kunde förutse var att moralen skulle sjunka också bland skatte- och kronofogdemyndigheternas personal. Det bör mycket starkt understrykas, att detta inte gäller alla. Men folk ser ju vad som förekommer och drar slutsatser om myndigheterna generellt. Det är väl felaktigt, men förklarligt. När chefen för en myndighet tillåter att medborgare i hemlighet fotograferas eller avlyssnas, när man gör husundersökningar utan ens misstankar om brott, när anhållanden på lösa grunder sker — Bergmanaffären är inte glömd, vad skatteverket än tror — då undergrävs moralen och förgiftas atmosfären. JO har inte sagt riktigt så, därför att han uttrycker sig mer juridiskt, men hans kritik nyligen var mycket hård.

Ett exempel sådant som det att en tjänsteman i hemlighet övervakar hur många som vid en korvkiosk står och äter sin korb eller sitter och äter sin korb förefaller ju bara vara urlöjligt. Spanaren

kan försvara sig med att om lagen är så tokig, att sittande eller stående korvätning påverkar försäljarens skattesituation, har han rätt att utöva sin kontrollverksamhet. Det må vara sant i fråga om skattelagarna och tolkningen av dem. Men hans slutsats för egen del är förnedrande både för honom själv och för hans kamrater inom den myndighet, där de är tjänstemän. Folk måste tro, och har rätt att tro, att alla i den myndigheten har lika dåligt omdöme som han.

Ett annat fall, som går långt utöver dåligt omdöme, har nyligen låtit tala om sig. Där rör det sig om anfrätt moral. En tjänsteman inom skatteverket behandlades av en läkare på dennes privatmottagning. Han begagnade tillfället för att beräkna läkarens inkomster och jämföra med vad som kunde utforskas om hans privatliv och angav honom som misstänkt för skattebrott. Ingrepp skedde mot läkaren. En del av hans bohag togs i beslag för att säkra eventuella skattekulder. Att läkaren gjorde gällande, att bland det beslagtagna fanns ägodelar som tillhörde hans föräldrar, nonchalerades. Först efter domstolsbeslut i en hovrätt tvingades myndigheten att återställa vad som tagits.

Fanns det verkligen ingen inom myndigheten som reagerade? Eller är angiveri och brutalitet numera något självklart, som gjort att myndigheterna själva blivit avtrubbade? I så fall får de anställda finna sig i att bli lidande: "fogdarna" har blivit ett ord som uttrycker misstro och förakt.

Den kärnvapenfria zonen

Tanken på en nordisk kärnvapenfri zon har börjat aktualiseras igen, inte oväntat på sovjetiskt initiativ. Som bekant lades den först fram av Finlands president Kekkonen, och numera anses det ganska allmänt att han gjorde det för att tillfredsställa ett önskemål från Sovjetunionen. Det förkastades omedelbart bla i Sverige, som ju inte har några kärnvapen och som verkligen inte har något behov av att träffa meningslösa avtal. Men den har dykt upp igen, inte minst i vissa socialdemokratiska sammanhang. Fru Maj-Britt Theorin förefaller vara en entusiastisk anhängare av ett sådant avtal och redan därav kan man dra slutsatser om zonen värde.

Sovjetunionen vill ha en sådan zon och vill ha den utvidgad till Nordeuropa. Detta framgår av den sovjetiske författaren Lev Voronkov, som nyligen publicerat en bok om frågan, vilken bok uppenbarligen är godkänd i Kreml. Dels är boken riktad mot Sverige, som angrips på ett högst ovänligt sätt. En nordisk kärnvapenfri zon skulle göra slut på speulationerna om den svenska ovilligheten att förbjuda främmande stater kärnvapen på svenskt territorium. Denna "ovillighet" har Voronkov konstruerat på egen hand – inget av de demokratiska svenska partierna i Sveriges riksdag har visat en sådan ovillighet. På den punkten är tvärtom regering och opposition eniga. Vilka utländska kärnvapen som vänsterpartiet kommunisterna eventuellt, högst eventuellt, skulle kunna tänka sig placerade i Sverige behöver inte diskuteras här.

Vidare är Voronkovs bok ny så tillvida, som den talar om Nordeuropa och

därmed menar Östersjöländerna. Sverige skulle alltså ingå i ett utrikespolitiskt samarbete med dessa och ge upp sin utrikespolitiska doktrin om alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig. Efter som till Östersjöländerna hör både Västtyskland och Danmark, vilka båda ingår i NATO och alltså i detta sammanhang inte kan komma ifråga, är det med Sovjetunionen och dess satellitstater som Sverige skulle förena sig. Det nordiska samarbete, som Sverige sätter så stort värde på och som håller trots att både Norge och Danmark tillhör NATO, skulle vi väl därmed tvingas ge upp.

På en punkt är Voronkovs bok klargörande. Den kärnvapenfria zonen skulle inte omfatta Östersjöstaten Sovjetunionen. Sovjet skulle inte binda sig för att avveckla sina kärnvapen vare sig i norr på Kolahalvön eller längs Östersjökusten. Omfattningen av de åtgärder, som Sovjetunionen möjligen skulle gå med på, "måste vara avhängig av möjligheten till ett kärnvapenangrepp mot Sovjet från områden som gränsar till Nordeuropa."

Förslaget går med andra ord ut på att Sverige skulle ge upp sin alliansfria politik och ingå i en allians med vissa av Warszawapaktens stater under kontroll av Sovjetunionen, utan att därifrån få några som helst utfästelser om minskad kärnvapenkonzentration kring Sverige eller uppe i norr kring Finland och Norge. Nästa steg skulle därmed säkerligen bli krav på att Sverige också formellt anslöt sig till Warszawapakten.

Detta är en framtidsutsikt, som anhängarna av en nordisk kärnvapenfri zon bör ha i tankarna, då de pläderar för den.